

Hallituksen esitys eduskunnalle perinnönjaon oikaisua ja omaisuuden palautusvelvollisuutta koskevaksi lainsäädännöksi

Asia

Hallituksen esitys eduskunnalle perinnönjaon oikaisua ja omaisuuden palautusvelvollisuutta koskevaksi lainsäädännöksi (HE 72/2015 vp).

Valiokuntakäsittely

Valiokunnan mietintö: Lakivaliokunta (LaVM 5/2015 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavat lait:

Laki

perintökaaren muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään perintökaareen (40/1965) uusi 23 a luku seuraavasti:

23 a luku

Perinnönjaon oikaisusta ja omaisuuden palautusvelvollisuudesta

1 §

Perillinen tai yleistestamentin saaja, joka ei ole ollut osapuolena toimitetussa perinnönjaossa, voi vaatia perinnönjaon oikaisua, jos hänen oikeutensa perintöön ei ole vanhentunut.

2 §

Jollei 3 §:stä muuta johdu, se, joka on saanut omaisuutta jäämistöstä, on velvollinen perinnönjaon oikaisua varten palauttamaan omaisuutta kuolinpesälle seuraavasti:

1) omaisuutta perintönä tai yleistestamentin nojalla taikka 5 luvun 2 §:n perusteella saanut saamansa omaisuuden;

2) omaisuutta erityisjälkisäädöksen nojalla saanut saamansa omaisuuden, jos jälkisäädöksen täyttäminen loukkaa oikaisua vaativan lakiosaa tai muuta oikeutta;

Eduskunnan vastaus EV 84/2015 vp

3) omaisuutta 8 luvussa tarkoitettuna avustuksena tai hyvityksenä taikka 18 luvun 6 §:n 2 momentissa tarkoitettuna elatuksena saanut saamansa omaisuuden siltä osin kuin hän on saanut huomattavasti enemmän kuin mihin hän olisi ollut oikeutettu.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua palautusvelvollisuutta ei kuitenkaan ole, jos on ilmeistä, että omaisuuden palauttaminen ei ole tarpeen oikaisua vaativan oikeuden turvaamiseksi.

3 §

Jos oikaisua vaativa on tullut perillisen asemaan vasta perinnönjaon toimittamisen jälkeen, palautusvelvollinen voi omaisuuden palauttamisen sijasta maksaa kuolinpesälle korvauksena rahamäärän, joka vastaa hänen liikaa saamansa omaisuuden arvoa. Laskettaessa palautettavaa rahamäärää omaisuudelle on pantava se arvo, joka sillä vastaanotettaessa oli, jollei tästä ole erityistä syytä poiketa.

4 §

Jos palautettava omaisuus ei ole tallella tai muuten palautettavissa, sen arvo on korvattava. Omaisuuden arvo määritetään siten kuin 3 §:ssä säädetään.

Jos omaisuus on palautettavissa, mutta palautusvelvollinen osoittaa, että sen palauttamisesta aiheutuisi hänelle huomattavaa haittaa, palautusvelvollinen voi omaisuuden palauttamisen sijasta maksaa kuolinpesälle korvauksena rahamäärän, joka vastaa omaisuuden arvoa vastaanottohetkellä. Jos omaisuuden arvo korvauksen määäämishetkellä on vastaanottohetken arvoa korkeampi eikä arvonnousu ole seurausta palautusvelvollisen omasta toiminnasta, korvaus on kuitenkin suoritettava määäämishetken arvon mukaan.

5 §

Jos palautettavan omaisuuden arvo on alentunut merkittävästi kulumisen tai vahingoittumisen vuoksi, palautusvelvollisen on korvattava arvon aleneminen. Jos omaisuuden arvo on alentunut muusta syystä, palautusvelvollisen on suoritettava kohtuullinen korvaus omaisuuden arvon alenemisesta, jos siihen katsotaan olevan erityistä syytä.

6 §

Palautusvelvollisen on maksettava palautettavalle rahamäärälle korkolain 3 §:n 2 momentin mukaista korkoa siitä lähtien, kun hän sai omaisuuden haltuunsa. Muusta palautettavasta omaisuudesta saatu tuotto tai sen arvo on korvattava ja omaisuudesta saadusta hyödyistä on suoritettava kohtuullinen korvaus. Korvausta hyödyistä ei kuitenkaan tarvitse suorittaa, jos korvauksen voidaan katsoa sisältyvän omaisuuden arvon alenemisesta suoritettavaan korvaukseen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua korkoa tai korvausta on kuitenkin maksettava aikaisintaan siitä lähtien, kun palautusvelvollinen tuli tai hänen olisi pitänyt tulla tietoiseksi oikaisua vaativan oikeudesta jäämistöön.

Palautusvelvollisen on maksettava palautettavalle rahamäärälle viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisesti palautusvaatimuksen esittämisestä lähtien.

7 §

Palautusvelvollisella on oikeus saada kuolinpesän varoista korvaus palautettavaan omaisuuteen panemistaan tarpeellisista kustannuksista ja, jos se harkitaan kohtuulliseksi, muista kustannuksista.

Eduskunnan vastaus EV 84/2015 vp

8 §

Jos 2—6 §:n mukainen palautusvelvollisuus olisi kohtuuton, sitä voidaan sovittelaa.

Palautusvelvollisuuden sovittelua harkittaessa on otettava huomioon:

- 1) onko palautusvelvollinen omaisuuden saadessaan tiennyt tai olisiko hänen pitänyt tietää oikaisua vaativan oikeudesta jäämistöön;
- 2) omaisuuden saamisesta palautusvaatimuksen esittämiseen kulunut aika;
- 3) palautusvelvollisen ja oikaisua vaativan taloudelliset olosuhteet ja palautusvelvollisuuden vaikutukset heidän toimeentuloonsa; sekä
- 4) muut näihin verrattavat seikat.

Harkittaessa 4 §:n 1 momentin ja 5 §:n mukaisen korvausvelvollisuuden sovittelua on lisäksi otettava huomioon, mistä on aiheutunut, että omaisuus ei ole palautettavissa tai sen arvo on alennunut.

9 §

Omaisuuden palauttamisesta voidaan sopia. Sopimus on tehtävä kirjallisesti.

Tuomioistuimien voi oikaisua vaativan hakemuksesta määrätä pesänselvittäjän huolehtimaan omaisuuden palauttamisesta kuolinpesälle perinnönjaon oikaisua varten.

Pesänselvittäjän on pyrittävä saamaan aikaan sopimus omaisuuden palauttamisesta jäämistöstä omaisuutta saaneiden kanssa.

Pesänselvittäjään sovelletaan muutoin, mitä 19 luvussa säädetään.

10 §

Jos pesänselvittäjä ei pääse omaisuutta saaneen kanssa sopimukseen omaisuuden palauttamisesta tai omaisuutta saanut ei palauta omaisuutta sopimuksen mukaisesti, pesänselvittäjän on ajettava häntä vastaan palautusvelvollisuutta koskevaa kannetta.

Tuomioistuimen on asiaa käsitellessään varattava oikaisua vaativalle tilaisuus tulla kuulluksi.

11 §

Perinnönjaon oikaisua varten on toimitettava uusi perinnönjako.

Se, joka ei ole 2 §:n 2 momentin nojalla palauttanut omaisuutta tai joka on 3 §:ssä säädetyllä tavalla maksanut kuolinpesälle liikaa saamansa omaisuuden arvoa vastaavan rahamäärän, ei osallistu oikaisujakoon.

Jos omaisuutta saaneen palautusvelvollisuutta on sovittu, oikaisuajassa otetaan hänen jo saamaan perintöosuutena huomioon se määrä, jolla hänen palautusvelvollisuuttaan on sovittelun vuoksi alennettu.

Oikaisuajasta laadittavassa jakokirjassa on mainittava, että se korvaa oikaisujakoon osallistuneiden osalta aikaisemman jakokirjan.

Oikaisujakoon sovelletaan muutoin, mitä 23 luvussa perinnönjaosta säädetään.

12 §

Jos kuolinpesä on perittävän kuoleman jälkeen toimitetussa osituksessa tai omaisuuden erotte-
lussa taikka suorittamalla avopuolisoiden yhteistalouden purkamisesta annetun lain (26/2011)
8 §:ssä tarkoitettua hyvitystä luovuttanut perittävän avio- tai avopuolisolle taikka tämän perilli-
sille omaisuutta huomattavasti enemmän kuin se olisi ollut velvollinen luovuttamaan, perillinen
tai yleistestamentin saaja, joka ei ole ollut toimituksessa osapuolena, voi vaatia osituksen, omai-
suuden erottelun tai hyvityksen oikaisua, jos hänen oikeutensa perintöön ei ole vanhentunut.

Eduskunnan vastaus EV 84/2015 vp

Perittävän avio- tai avopuoliso taikka tämän perillinen on velvollinen osituksen, omaisuuden erottelun tai hyvityksen oikaisua varten palauttamaan saamansa omaisuuden kuolinpesälle siltä osin kuin hän on saanut huomattavasti enemmän kuin mihin hän olisi ollut oikeutettu. Palautusvelvollisuuteen sovelletaan, mitä 3—8 §:ssä säädetään.

Mitä 9—11 §:ssä säädetään perinnönjaon oikaisusta, sovelletaan myös osituksen, omaisuuden erottelun tai hyvityksen oikaisuun.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia sovelletaan myös ennen sen voimaantuloa toimitettuun perinnönjakoon, ositukseen, omaisuuden erotteluun sekä suoritettuun hyvitykseen.

Tämä laki ei vaikuta sellaisten sopimusten pätevyyteen, jotka on ennen tämän lain voimaantuloa tehty perinnönjaon taikka osituksen, omaisuuden erottelun tai hyvityksen oikaisemiseksi.

Laki

isyyslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan isyyslain (11/2015) 16 § ja 20 §:n 1 momentin 1 kohta sekä
lisätään 67 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

16 §

Isyyden tunnustaminen ennen lapsen syntymää

Mies voi tunnustaa isyytensä ennen lapsen syntymää ilmoittamalla olevansa syntyvän lapsen isä siten kuin jäljempänä säädetään.

Ilmoitus on annettava henkilökohtaisesti ja tulevan äidin läsnä ollessa terveydenhoitajalle tai kätilölle sen kunnan äitiysneuvolassa tai neuvolapalveluita kunnan toimeksiannosta tuottavassa yksityisessä terveydenhuollon toimintayksikössä, jossa syntyvän lapsen äidille ja miehelle on annettu raskaudenaikaisia neuvolapalveluita. Ennen tunnustamisen vastaanottamista osapuolille on selvitettävä tunnustamisen merkitys ja oikeusvaikutukset.

Tunnustamislausuma, jota 2 momentissa tarkoitetaan, voidaan antaa myös äidin kotikunnan lastenvalvojalle äidin esitettyä todistuksen raskaudesta. Tällöin noudatetaan, mitä 2 momentissa säädetään.

Terveydenhoitajan, kätilön tai lastenvalvojan, jota 2 ja 3 momentissa tarkoitetaan, on kieltäydyttävä ottamasta vastaan tunnustamista, jos:

- 1) äiti vastustaa tunnustamista;
- 2) miehen tai tulevan äidin henkilöllisyyttä ei ole luotettavasti selvitetty;
- 3) on syytä epäillä, ettei tunnustaja ole lapsen isä; tai

Eduskunnan vastaus EV 84/2015 vp

4) on syytä epäillä, että äiti tai tunnustaja ei mielentilansa, kielivaikeuksien tai muun syyn vuoksi kykene ymmärtämään tunnustamisen merkitystä.

Tunnustamisesta laadittavasta asiakirjasta säädetään 22 §:ssä. Äidin hyväksyttyä tunnustamisen kirjallisesti asiakirja on viipymättä toimitettava sen kunnan lastenvalvojalle, jolle isyyden selvittäminen 5 §:n mukaan kuuluu.

Terveystenhoitajaan ja kätilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen hoitaessaan 2 momentissa tarkoitettua tehtävää silloinkin, kun hän ei ole palvelussuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään.

20 §

Kuuleminen

Lastenvalvojan on varattava seuraaville tilaisuuksille tulla kuulluksi tunnustamisen johdosta:

1) äidille, jollei hän ole 16 §:n tai 19 §:n 1 momentin mukaisesti hyväksynyt tunnustamista;

67 §

Lapsen perintöoikeus eräissä tapauksissa

Se, jolla 1 momentin nojalla on perintöoikeus, voi vaatia toimitetun perinnönjaon oikaisua, vaikka perittävä on kuollut ennen tammikuun 1 päivää 2016. Perinnönjaon oikaisuun ja omaisuuden palautusvelvollisuuteen sovelletaan, mitä perintökaaren 23 a luvussa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Laki

oikeudenkäymiskaaren 10 luvun 17 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan oikeudenkäymiskaaren 10 luvun 17 §:n 2 momentin 6 kohta, sellaisena kuin se on laissa 135/2009, sekä

lisätään 10 luvun 17 §:n 2 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 135/2009 ja 29/2011, uusi 7 kohta seuraavasti:

Eduskunnan vastaus EV 84/2015 vp

10 luku

Oikeuspaikasta riita-asioissa

17 §

Jäämistöä koskevalla asialla tarkoitetaan asiaa, joka koskee:

- 6) perinnönjakoa tai perinnönjaon moitetta;
7) omaisuuden palauttamista kuolinpesälle perinnönjaon taikka osituksen, omaisuuden erotte-
lun tai hyvityksen oikaisua varten.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Laki

kuolleeksi julistamisesta annetun lain 20 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kuolleeksi julistamisesta annetun lain (127/2005) 20 §:n 2 momentti seuraavasti:

20 §

Omaisuuden luovutusvelvollisuus

Jos kuolleeksi julistetun näytetään kuolleen muulloin kuin päätöksessä määrättynä kuolinpäi-
vänä ja jos sen vuoksi jollain, joka ei ole ollut osapuolena kuolleeksi julistetun jälkeen toimitte-
tussa perinnönjaossa, on oikeus omaisuuteen, siihen oikeutettu voi vaatia perinnönjaon oikaisua
sitä kuin perintökaaren 23 a luvussa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Eduskunnan vastaus EV 84/2015 vp

Helsingissä 14.12.2015

Eduskunnan puolesta

puhemies

pääsihteeri